

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ВІЗУАЛЬНА ПСИХОДІАГНОСТИКА”
(для бакалаврів, спеціалістів)**

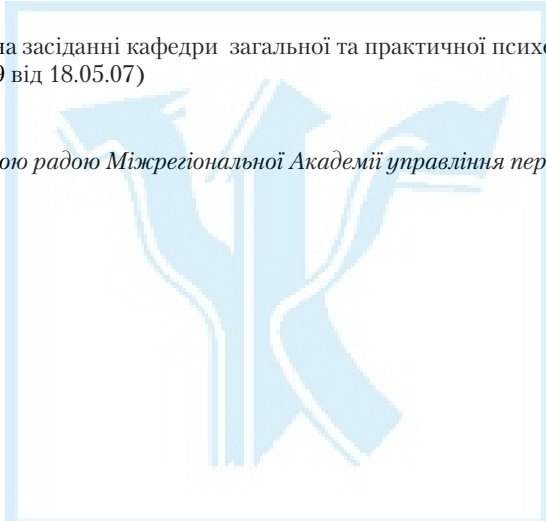
МАУП

Київ 2008

Підготовлено доцентом кафедри загальної та практичної психології
О. Л. Шопшею

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології
(протокол № 9 від 18.05.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Шопша О. Л. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Візуальна психодіагностика” (для бакалаврів, спеціалістів). — К. МАУП, 2008. — 18 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Візуальна психодіагностика”, методичні вказівки стосовно змісту інформації, що має бути обговорена на занятті, основні поняття до кожної теми, план семінарсько-практичного заняття (питання до семінарської частини та зміст практичної частини), питання, що виносяться на самостійне опрацювання, творчі завдання для практичної роботи, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні матеріали — це завдання для самостійної роботи студентів з курсу “Візуальна психодіагностика”, складені відповідно до програми вивчення дисципліни, а тому сприятимуть підготовці відповіді на контрольні питання і завдання, а також розв’язанню проблемних ситуацій та творчих завдань.

Мета самостійної роботи — закріпити теоретичні знання студентів у межах програмного змісту дисципліни, сформувати навички застосовувати знання при аналізі конкретних психологічних феноменів і ситуацій. Питання для самоконтролю передбачають активізувати у студентів знання з тем курсу, навчити “читати” і розуміти людську психологію не лише в службовій обстановці, а й в особистому житті, застосовувати набуті теоретичні знання для аналізу різних теоретичних і конкретних прикладних проблем візуальної психодіагностики.

З засвоєнням навчальної дисципліни “Візуальна психодіагностика” студент повинен

знати:

- предмет і завдання візуальної психодіагностики;
- місце візуальної психодіагностики в системі наукового пізнання;
- основні напрями візуальної психодіагностики;
- методи візуальної психодіагностики;
- спосіб вивчення людини методами візуальної психодіагностики;
- можливості застосування візуальної психодіагностики у практичній психології;
- можливості застосування візуальної психодіагностики в управлінській практиці;

уміти:

- визначати психологічний стан та особливості людини за її візуальними ознаками;
- застосовувати методи візуальної психодіагностики;
- використовувати дані графологічного обстеження;
- використовувати структуру макета вивчення людини методами візуальної психодіагностики;
- “читати” мову жестів та поз людини.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ВІЗУАЛЬНА ПСИХОДІАГНОСТИКА”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Візуальна психодіагностика як складова психодіагностики
1	Предмет, завдання, зміст візуальної психодіагностики
2	Основні методи дослідження та напрями візуальної психодіагностики, їх характеристика
	Змістовий модуль II. Особистісні характеристики, що виявляються за допомогою візуальної психодіагностики
3	Психологічні статеві відмінності та їх зовнішні прояви
4	Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки
	Змістовий модуль III. Фізіогноміка та пантоміміка як складові візуальної психодіагностики
5	Фізіогноміка як напрям візуальної психодіагностики
6	Мова рухів тіла та її значення в управлінській діяльності
	Змістовий модуль IV. Графологія як складова візуальної психодіагностики
7	Роль кори головного мозку у здійсненні процесу письма
8	Графологія і пізнання особистості
	Змістовий модуль V. Застосування візуальної психодіагностики у життєдіяльності людини
9	Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії та у практичній психології
10	Загальний макет вивчення людини методами загальної психодіагностики
	Разом годин: 81

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“ВІЗУАЛЬНА ПСИХОДІАГНОСТИКА”

Змістовий модуль I. Візуальна психодіагностика як складова психодіагностики

Тема 1. Предмет, завдання, зміст візуальної психодіагностики

Предмет і об'єкт візуальної психодіагностики. Взаємозв'язок візуальної психодіагностики з іншими науками про людину. Роль візуальної психодіагностики у практиці управління персоналом: оптимізація управлінського спілкування, нормалізація мікроклімату в колективі, підвищення особистого статусу в групі, визначення правдивості слів співробітників.

Мета: дати поняття про візуальну психодіагностику як про науку і практику визначення психологічних особливостей за допомогою візуальних показників: міміки, пантоміміки, почерку та ін.

Методичні вказівки: студентам необхідно звернути увагу на те, яку роль відіграє візуальна психодіагностика у практиці управління персоналом, а саме в оптимізації управлінського спілкування, нормалізації мікроклімату в колективі тощо.

Звернути увагу на специфіку предмета візуальної психодіагностики та її взаємозв'язок з іншими науками про людину.

Словникова робота: діагностика, психодіагностика, візуальна психодіагностика, генетика, антропология, астрология, графология, соціолінгвістика, мова жестів, міміка, пантоміміка, диференційна психологія, загальна психологія.

Питання для самоконтролю

1. Предмет візуальної психодіагностики.
2. Мета і завдання візуальної психодіагностики.
3. Зміст візуальної психодіагностики.
4. Взаємозв'язок візуальної психодіагностики з іншими науками про людину.
5. Історичне коріння візуальної психодіагностики.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Запропонувати студентам розглянути так звані подвійні картини, тобто такі, на яких можна побачити різні зображення, залежно

від стану та установки. Це свідчить про суб'єктивність нашого сприйняття, тому його не можна вважати абсолютно об'єктивним.

2. Дати розглянути фотографії чи малюнки людей з різними виразами обличчя та позами і запропонувати обґрунтувати гіпотези стосовно їх психологічних станів.

Теми рефератів

1. Історія розвитку візуальної психодіагностики.
2. Візуальна психодіагностика та управління персоналом.
3. Можливості візуальної психодіагностики у практичній діяльності.

Література: основна [1–4; 11; 17; 19; 20];
додаткова [1; 3; 8; 9; 13; 14]

Тема 2. Основні методи дослідження та напрями візуальної психодіагностики, їх характеристика

Спостереження — основний метод візуальної психодіагностики. Підходи до визначення методу спостереження, його переваги та недоліки порівняно з іншими психодіагностичними методами. Пряме та непряме спостереження. Бесіда як метод отримання діагностичної інформації. Переваги і недоліки методу бесіди. Феномен “каузальної атрибуції”. Метод аналізу документів. Класифікація документів за статусом, носієм, способом збереження інформації. Документ як об'єкт дослідження у практиці роботи з персоналом. Біографічний та графологічний підходи до аналізу документів.

Основні напрями візуальної психодіагностики.

Мета: дати поняття про основні методи, напрями візуальної психодіагностики, їх використання у практичній психології.

Методичні вказівки: необхідно звернути увагу на те, що методи візуальної психодіагностики не мають високого ступеня надійності і тому мають підтверджуватися іншими методами.

Словникова робота: спостереження, сприйняття: константність, предметність, цілісність, узагальненість; увага: мимовільна і довільна; пам'ять: словесно-логічна, емоційна, наглядно-образна; мислення: інтуїція; ява.

Питання для самоконтролю

1. Напрями візуальної психодіагностики, їх загальна характеристика.
2. Роль візуальної психодіагностики у практиці управління персоналом.

3. Основні методи візуальної психології.
4. Основні та додаткові параметри людини як джерела психологічної інформації.
5. Що є основою спостереження в психологічному аспекті?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Група розбивається на пари, кожен аналізує почерк свого сусіда, розглядаючи його конспекти лекцій.
2. Група розбивається на дві підгрупи. Члени однієї демонструють певні жести, позиції, а інша намагається їх продіагностувати.

Теми рефератів

1. Графологія як наука про почерк.
2. Аналіз документів як психодіагностичний метод.
3. Феномен каузальної атрибуції.

Література: основна [2–5; 8; 11; 15; 17];
додаткова [1; 2; 4; 8; 9; 12; 14]

Змістовий модуль II. Особистісні характеристики, що виявляються за допомогою візуальної психодіагностики

Тема 3. Психологічні статеві відмінності та їх зовнішні прояви

Чоловік: його зовнішні біологічні та психологічні ознаки. Жінка: її зовнішні біологічні та психологічні ознаки.

Враховання психології статевих відмінностей у практиці управлінської діяльності. Типові помилки при врахуванні статевих відмінностей.

Мета: навчити студентів діагностувати психологічні відмінності за візуальними показниками.

Методичні вказівки: необхідно розглянути та проаналізувати наукові погляди на статеві відмінності, розглянути підходи до врахування психології статевих відмінностей у практиці управлінської діяльності, простежити діалектику психологічного та соціально-психологічного у поведінці людей.

Словникова робота: стереотипізація, соціальна перцепція, соціальна група, соціальний стереотип, міжособистісна взаємодія, ефект ореола, ефект первинності, ефект новизни,

Питання для самоконтролю

1. Зовнішні біологічні та психологічні ознаки чоловіків.
2. Зовнішні біологічні та психологічні ознаки жінок.
3. Дайте визначення соціального стереотипу.
4. Яку роль відіграє соціальний стереотип?
5. Спільне і відмінне між стереотипом соціальним і стереотипізацією.
6. Роль ефекту стандартизації у візуальній психодіагностиці.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Провести демонстраційний експеримент: поділити студентів на дві групи, кожній (таємно) дати фото однієї й тієї ж особи. Для однієї групи її професію вказати як адвокат, а для другої – будівельник і запропонувати дати психологічну характеристику. З'ясувати, наскільки попередня установка впливає на сприйняття людини.

2. Провести дискусію на тему: “Чи впливає зовнішність на успішність професійної, політичної та соціальної діяльності людини?”

Теми рефератів

1. Особливості психології жінки.
2. Особливості психології чоловіка.
3. Гендерний підхід в управлінській діяльності.

Література: основна [2–5; 8; 11; 15; 17];
додаткова [1; 2; 4; 8; 9; 12; 14]

Тема 4. Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки

Стародавня типологія людей. Типологія Е. Кречмера і У. Шелдона. Типологія І. П. Павлова. Конституціональна типологія на шляхах розвитку сучасних наукових досліджень. Зовнішні психологічні прояви різних типів людей. Типи людини та професійна діяльність.

Темперамент і його зовнішні ознаки. Структура темпераменту. Сангвінік і його візуальна характеристика. Флегматик і його візуальна характеристика. Холерик і його візуальна характеристика. Меланхолік і його візуальна характеристика. Тип темпераменту і професійний вибір.

Сумісність різних типів темпераменту, її врахування у практиці управлінської діяльності.

Мета: навчити визначати типологічні особливості людей за зовнішніми проявами: комплекцією, статурою, мімікою та пантомімікою.

Методичні вказівки: навчитися чітко визначати типологічні особливості людей при цьому пояснювати їх зовнішні ознаки, давати характеристику психологічним властивостям і з цих позицій описувати найсуттєвіші характеристики представників різних типів темпераменту; знати різні способи пристосування типу темпераменту до вимог діяльності.

Словникова робота: темперамент, тип вищої нервової системи, загальна психічна активність, емоційність, моторика, сила нервових процесів, рухливість нервових процесів, врівноваженість нервових процесів, екстраверсивність, інтроверсивність, сенситивність, реактивність, пластичність, ригідність, резистентність.

Питання для самоконтролю

1. Хто перший в історії психології зробив спробу вивчати темперамент? До якої групи теорій темпераменту відноситься його концепція?
2. Що таке темперамент? Його зовнішні ознаки.
3. Які параметри діяльності обумовлюються типом темпераменту?
4. Які властивості темпераменту І. П. Павлов поклав в основу поділу типів темпераменту?
5. Основні властивості темпераменту за Б. Тепловим та В. Небиліциним, їх характеристика.
6. Хто з учених з метою визначення типу темпераменту бере до уваги показники емоційної чутливості (нейротизму) та естра- / інтроверсії?
7. Характеристики параметрів представників різних типів темпераменту.
8. Зовнішні психологічні прояви типів людей за класифікацією У. Шелдона та Е. Кречмера.
9. Візуальна характеристика сангвініка.
10. Холерик та його візуальна характеристика.
11. Флегматик та його візуальна характеристика.
12. Меланхолік та його візуальна характеристика.
13. Сумісність різних типів темпераменту, їх врахування у практиці управлінської діяльності.
14. Вплив темпераменту на формування ознак особистості?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Розподілити студентів на 4 групи. Запропонувати їм описати характерні візуальні ознаки одного із типів темпераменту: холерика, меланхоліка, флегматика, сангвініка.

2. Запропонувати студентам визначити, у якій із сфер психологічної діяльності найкомfortніше почуватимуть себе флегматики, холерики, сангвініки, меланхоліки.

Сфери діяльності: психологічні тренінги; психотерапія; психологічне консультування; наукова діяльність.

3. Провести дискусію на тему: “Різні професії та їх сумісність із певним темпераментом”.

Теми рефератів

1. Сангвінічний темперамент: його ознаки та особливості.
2. Флегматичний темперамент: його ознаки та особливості.
3. Холеричний темперамент: його ознаки та особливості.
4. Меланхолічний темперамент: його ознаки та особливості.
5. Темперамент і професійна діяльність.

Література: основна [4; 5; 8; 11; 15; 17; 19; 20];
додаткова [1–6; 13; 14]

Змістовий модуль III. Фізіогноміка та пантоміміка як складові візуальної психодіагностики

Тема 5. Фізіогноміка як напрям візуальної психодіагностики

Поняття фізіогноміки. Обличчя людини як об’єкт психологічного пізнання. Загальна будова обличчя і його пропорції. Мімічні вирази обличчя, їх інтерпретація: рух м’язів лоба, очі та погляд, рот, сміх і посмішка, постава голови та ін.

Мета: навчити за допомогою фізіогноміки складати психологічний портрет особистості.

Методичні вказівки: навчитися знаходити зв’язки між зовнішністю людини та її приналежністю до певного типу.

Словникова робота: фізіогноміка, міміка, психомоторна формула, конституційна або ендокринна формула, астеничне, атлетичне, пікнічне обличчя, іридодіагностика.

Питання для самоконтролю

1. Предмет фізіогноміки.
2. Головні системи фізіогноміки.
3. Співвідношення пропорцій між черепом і обличчям.

4. На скільки ділянок поділяється обличчя?
5. Відмінності між лівостороннім і правостороннім обличчям.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Дати фотографії людей, обличчя яких передають різні види емоцій: радість, гнів, здивування, страх, печаль тощо. Запропонувати визначити, які емоції виражає те чи інше обличчя.
2. Поділити студентів на дві групи. Один із членів групи намагається надати своєму обличчю певну емоцію, а члени іншої групи правильно її визначити.

Теми рефератів

1. Що можна прочитати на обличчі людини?
2. Фізіогноміка як напрям візуальної психодіагностики.
3. Використання даних фізіогноміки у практичній діяльності психолога.

Література: основна [3; 4; 9; 15–18; 20];
додаткова [3; 5; 8; 13; 14]

Тема 6. Мова рухів тіла та її значення в управлінській діяльності

Мова тіла: як прочитати психологію людини за її жестами. Рухи тіла як несвідомі сигнали. Вплив мови тіла на сприйняття. Підходи до “прочитання жестів”. Культурні відмінності і жестикуляції. Жести та їх значення. Жести: суму, критичності, закритості, неправдивості, переваги, впевненості, відкритості, оборони, очікування, невпевненості, симпатії, рівності-домінування та ін.

Мета: навчити отримувати психологічну інформацію, спостерігаючи за мовою рухів тіла, та визначати її значення для управлінської діяльності.

Методичні вказівки: навчитися характеризувати різні положення тіла, постви і ходи, знати їх зв'язок з фізичним і психічним станом людини, вміти розрізняти мову рук та жестів, використовувати їх в управлінській діяльності.

Словникова робота: активність, воля, інтроверсія, екстраверсія, самодисципліна, лицемірство, надмірність.

Питання для самоконтролю

1. Загальне уявлення про мову рухів тіла.
2. Характеристика постви й ходи, їх зв'язок з фізичним і психічним станами людини.

3. Пози людини.
4. Який вплив справляють на оточення різні положення тіла?
5. Типи дистанцій у спілкуванні.
6. Дайте загальну характеристику людини за допомогою сигналів тіла.
7. Чи має значення для управлінської діяльності мова рухів тіла?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Необхідно продемонструвати та проаналізувати групи жестів: відкритості; захисту (оборонні); оцінки; підозри та скритності; домінування-підкорення; готовності; перестраховки; фрустрації; довіри; авторитарності; нервовості; самоконтролю; суму.

2. На практиці визначити комфортну дистанцію у спілкуванні за різних ситуацій, виміряти її.

Теми рефератів

1. Мова жестів у різних етносів.
2. Читання жестів.
3. Жестикуляція та її використання в управлінській діяльності.

Література: основна [1–4; 9; 11; 12; 16; 17];
додаткова [1; 4; 6; 9; 11; 12; 15]

Змістовий модуль IV. Графологія як складова візуальної психодіагностики

Тема 7. Роль кори головного мозку у здійсненні процесу письма

Поняття асиметрії мозку. Методика вивчення функціонального домінування півкуль головного мозку. Ліворукість та праворукість як наслідок домінування певної півкулі мозку. Поняття про амбидекстрію. Погляди на “перенавчання” ліворуких.

Мета: дати поняття про асиметрію мозку та її вплив на письмову діяльність.

Методичні вказівки: навчитися визначати домінування правої чи лівої півкулі.

Словникова робота: асиметрія головного мозку, лівші, правші, амбидекстри.

Питання для самоконтролю

1. Взаємозв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини.
2. Визначте характер людини за допомогою графології.

3. Чим відрізняються почерки лівші та правші.
4. Порядок дослідження функціонального домінування півкуль головного мозку.
5. Який відбиток накладає домінування півкулі мозку на почерк?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Запропонувати студентам змінити робочу руку (праву — на ліву або ж — навпаки) і проаналізувати зміни у почерку.
2. Студенти працюють у парах, застосовуючи методику визначення функціонального домінування.

Теми рефератів

1. Почерк ліворуких.
2. Асиметрія мозку і письмова діяльність.
3. Про домінування правої півкулі мозку та її вплив на письмо.

Література: основна [13; 14; 17];
додаткова [4; 14]

Тема 8. Графологія і пізнання особистості

Мета: навчити складати психологічний портрет людини за допомогою графології.

Методичні вказівки: навчити характеризувати різні типи почерку.

Словникова робота: графологія, настрій, оптимізм, песимізм, активність, тремор, факсиміле.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості психології чоловіка і жінки проявляються в різних типах почерку?
2. Взаємозв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини.
3. Визначте характер людини за допомогою графології.
4. Чим відрізняється почерк пікніка та астеника?
5. Який порядок дослідження почерку?
6. Які особливості почерку Ви знаєте?
7. Який відбиток накладає професія на почерк?
8. Чи впливає конституція людини на почерк?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Запропонувати студентами проаналізувати різні типи почерку.
2. Студенти працюють у парах, аналізують почерк один одного.

Теми рефератів

1. Графологія у практиці управлінської діяльності.
2. Зміна почерку як показник захворювання.
3. Почерк і професія.

Література: основна [13; 14; 17];
додаткова [4; 14]

Змістовий модуль V. Застосування візуальної психодіагностики у життєдіяльності людини

Тема 9. Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії та у практичній психології

Візуальна психодіагностика як науково-практичний напрям психології управління. Врахування даних візуальної психодіагностики у практиці підбору та розстановки кадрів, під час проведення управлінських нарад, моделювання поведінки під час виступу перед аудиторією.

Урахування даних візуальної психодіагностики під час психологічного консультування, психологічного тренінгу, психологічної корекції та психотерапії.

Мета: навчити використовувати візуальну психодіагностику у практиці ділової взаємодії та психологічній практиці.

Методичні вказівки: розглянути та проаналізувати науково-практичний напрям психології управління, враховувати дані з підбору та відбору кадрів при проведенні нарад. Проаналізувати особливості проведення заходів практичної психології.

Словникова робота: психологія управління, експресія, емоції, емпатія, екстраверсія, інтроверсія, тривожність, здібності.

Питання для самоконтролю

1. Можливості використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії.
2. Як за допомогою знань візуальної психодіагностики можна схилити співбесідника на свій бік?
3. Роль візуальної психодіагностики у нормалізації мікроклімату в колективі.
4. Прийоми спостереження за поведінковими реакціями.
5. Використання знання візуальної психодіагностики у процесі формування індивідуального стилю поведінки.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Проаналізувати відповідну літературу і скласти рекомендації стосовно особливостей жестикуляції та дотримання дистанції у спілкуванні із діловими партнерами різних народів: японців, американців, англійців та ін.

2. Скласти загальні рекомендації щодо особливостей жестикуляції у діловому спілкуванні:

- під час публічних виступів;
- під час проведення різних суспільних заходів.

Теми рефератів

1. Психологічне консультування та візуальна психодіагностика.
2. Використання візуальної психодіагностики в управлінській діяльності.
3. Візуальна психодіагностика як науково-практичний напрям психології управління.

Література: основна [1–4; 9–12; 16; 17];
додаткова [3; 4; 9; 13; 14; 15]

Тема 10. Загальний макет вивчення людини методами загальної психодіагностики

Структура макета вивчення людини методами візуальної психодіагностики.

Основні параметри вивчення людини та їх загальна характеристика: стать, вік, конституція, група крові, темперамент, психологічний тип, соціально-психологічний тип особистості.

Додаткові параметри (уточнюючі): голова та обличчя (співвідношення різних частин голови, загальна будова обличчя, характеристика різних частин обличчя), мімічні рухи обличчя (погляд, посмішка). Особливості ходи і постави. Форма рук, пальців. Особливості жестикуляції.

Мета: навчити використовувати візуальну психодіагностику у практиці ділової взаємодії.

Методичні вказівки: розглянути та проаналізувати загальну характеристику вивчення людини за статтю, віком, конституцією, групою крові, темпераментом, психологічним типом, соціально-психологічним типом особистості.

Словникова робота: психологія управління, експресія, емоції, емпатія, екстраверсія, інтроверсія, тривожність, здібності.

Питання для самоконтролю

1. Можливості використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії.
2. Як за допомогою знань візуальної психодіагностики можна схилити співбесідника на свій бік?
12. Роль візуальної психодіагностики у нормалізації мікроклімату в колективі.
13. Прийоми спостереження за поведінковими реакціями.
14. Використання знання візуальної психодіагностики у процесі формування індивідуального стилю поведінки.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Скласти психологічний портрет людини за методами візуальної психодіагностики.
2. Проаналізувати відповідну літературу і скласти рекомендації стосовно особливостей мімічних рухів обличчя (погляд, посмішка) та особливості ходи і постави у ділових партнерів різних народів.

Література: основна [1–4; 9–12; 16; 17];
додаткова [3; 4; 9; 13–15]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Атватер И. Я Вас слушаю* (Советы руководителю как правильно слушать собеседника): Сокр. пер. с англ. — М., 1988.
2. *Бодалев А. А. Восприятие и понимание человека человеком.* — М., 1982.
3. *Бехтерев В. Объективная психология.* — М., 1991.
4. *Бурлачук Л., Морозов С. Словарь-справочник по психодиагностике.* — К., 1989
5. *Вейнингер О. Пол и характер: Пер. с нем.* — М., 1992.
6. *Визуальные тесты: Сборник / Сост. Г. В. Щёкин.* — К., 1992.
7. *Зуев–Инсаров Д. М. Почерк и личность.* — К., 1992.
8. *Кон И. Психология половых различий // Психология индивидуальных различий.* — М., 1986
9. *Ниренберг Д., Калеро Г. Читать человека как книгу: Сокр. пер. с англ.* — М., 1990.
10. *Обозов Н. Н, Щёкин Г. В. Психология работы с людьми: Учеб. пособие.* — 5-е изд., стереотип. — К.: МАУП, 1999.
11. *Общая психодиагностика / Под ред. А. Бодалева, В. Столина.* — М., 1987.

12. *Пиз А.* Язык телодвижений: как читать мысли других людей по их жестам. — Кострома, 1992.
13. *Тараненко В. И.* Почерк, портрет, характер. — К., 2005.
14. *Фармагей А. И.* Графология как наука и не только. — К., 2007.
15. *Шелдон У.* Анализ конституционных различий по биографическим данным // Психология индивидуальных различий: Тесты. — М., 1982.
16. *Штангель А.* Язык тела: Познание людей в профессиональной и обыденной жизни: Пер. с англ. — М., 1986.
17. *Щёкин Г. В.* Визуальная психодиагностика: познание людей по их внешности и поведению. — К.: МАУП, 1995.
18. *Щёкин Г. В.* Как читать людей по их внешнему облику. — К., 1993.
19. *Щёкин Г. В.* Практическая психология менеджмента. — К., 1993.
20. *Щёкин Г. В.* Основы визуальной психодиагностики. — К., 1989.

Додаткова

1. *Асмолов А. Г.* Психология личности. — М.: Изд-во МГУ, 1990.
2. *Гроф С.* За пределами мозга. — М., 1992.
3. *Дружинин В. Н.* Психодиагностика общих способностей. — М.: Академия, 1996.
4. *Коломінський Н. Л.* Психологія педагогічного менеджменту. — К.: МАУП, 1996.
5. *Лурія А. Р.* Язык и сознание. — 2-е изд. — М.: Изд-во МГУ, 1998.
6. *Майерс Д.* Социальная психология. — СПб.: Питер Ком, 1998.
7. *Маслоу А.* Психология бытия. — М.; К.: Ваклер, 1997.
8. *Мерлин В. С.* Психология индивидуальности: Избр. психол. труды. — М.: Ин-т практ. психологии; Воронеж: МОДЭК, 1996.
9. *Психология.* Словарь / Под ред. А. Петровского, М. Ярошевского. — М., 1990.
10. *Столин В. В.* Самосознание личности. — М.: Изд-во МГУ, 1983.
11. *Теплов Б. М.* Избранные психологические труды: В 2 т. — М.: Педагогика, 1989.
12. *Хьелл Л., Зиглер Д.* Теории личности. — СПб.: Питер Ком, 1998.
13. *Хрестоматия* по общей психологии. Психология мышления. — М.: Изд-во МГУ, 1981.
14. *Хрестоматия* по психологии / Под ред. А. Петровского. — М., 1987.
15. *Чалдини Р.* Психология влияния. — СПб.: Питер Ком, 1999.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Візуальна психодіагностика”	4
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Візуальна психодіагностика”	5
Список літератури	16

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>О. М. Коваленко</i>
Комп'ютерне верстання	<i>М. М. Соколовська</i>

МАУП

Зам. № ВКЦ-3190
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП